

λαδίου, καὶ ἐὰν ἔτεροι συνδρομηταὶ προσεθῶσι, τὰ παρ' αὐτῶν εἰσπραττόμενα θέλουσι χρησιμεύσει εἰς προμήθειαν εἰκόνων ὡς καὶ μουσικῆς διὰ κλειδοκύμβαλον, ἀφοῦ σκοπὸς κερδοσκοπίας δὲν ἐνεφιλοχώρησεν ἡμῖν, καὶ τὸ ὡραῖον φύλον εὐμενὲς τὸ βλέμμα ἔστρεψε καὶ τὴν ἀβρὰν αὐτοῦ χεῖρα πρὸς τὸν ἀρτισύστατον ἀνθῶνα ἔτεινεν ὅπως δρέψῃ ἐξ αὐτοῦ τὰ μόλις φυέντα ἄνθη του.

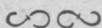
Η ΣΥΝΤΑΞΙΣ.

ΕΠΙΘΑΛΙΑ.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΜΟΥΤΣΗΣ

ΚΑΙ

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΙΑ. (')

Ἐὰν ξένος τις ἢ ἰταλὸς μὴ γεννηθεὶς ἐν Βονωνίᾳ, περιερχόμενος τὴν ἀρχαίαν τῆς σοφίας μητέρα, καὶ ἐκ τῶν δύο περικλυτῶν πύργων ὁρμώμενος, τραπῇ σήμερον τὴν τοῦ Ἀγ. Βιταλίου ὁδόν, θέλει εὐρεῖ ἴσως ὀλίγα βήματα μόνον τῆς πύλης τῆς πόλεως ἀπέχοντα, πρὸς δεξιάν, οἶκον παλαιόν, εὐρὺν, μονόροφον καὶ λίαν ἄκομψον τὴν ἀρχιτεκτονικὴν. Εἴπομεν δὲ

(') Ἡ ἀνωτέρω σπουδαιότατη μονογραφία ἅμα δὲ καὶ κριτικὴ διατριβὴ πραγματευομένη θέμα ἄγνωστον ἴσως τοῖς πλείστοις τῶν Ἑλλήνων, ταύτης τὴν ἰταλικὴν ἐπιγραφίδα, τὴν περιπαθὴ καὶ ἐνίοτε θαύριον ταύτην ποίησιν, ἐν ᾗ ἡ ἔρρυθμος καὶ τεχνήσιμα διάταξις τῆς λέξεως καὶ τῆς φράσεως ἐπέχει τὴν θέσιν τοῦ ἐλλείποντος μέτρου, ἐπιστάλη ἡμῖν παρ' ἀνδρὸς ἐκ τῶν τὰ πρῶτα ἐν τοῖς γράμμασι φερόντων, καὶ, μετριοφροσύνης ἕνεκεν, τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ ἀνωμόμου καλύπτοντος. Διυπομύθεα ὅτι ἡ ἐπιφώρεσις τῆς ὕλης ἀναγκάζει ἡμᾶς σήμερον νὰ διακόψωμεν εἰς τὸ σπουδαιότερον αὐτοῦ μέρος τὸ πολλοῦ λόγου ἄξιον τοῦτο ἄρθρον.

ὅτι ἴσως θέλει τὸν εὐρεῖ, καθότι πρὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν ἐπανεῖδομεν τὴν ἀρχαϊότητα ἐκείνην, ἥτις ὡς πολλὰ ἄλλα παρεμφερεῖς αὐτῇ, ἄγουσα τὸν νοῦν εἰς τοὺς ἀπρόντας χρόνους, ἐνεποίει ἡμῖν τὴν ἡδέαν ἐντύπωσιν ἣν ἡ ἰδέα τοῦ παρελθόντος διὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῇ γοητείας διεγείρει ἐν ταῖς ψυχαῖς ταῖς μὴ ἀμοιρούσαις ἔσω καὶ τοῦ ἐλαχίστου ποιητικοῦ σπινθήρος.

Οὐχ ἤττον, ὁ γινώσκων ὅτι οἱ πάλαϊ Κροῖσσοι, ἢ καὶ οἱ ἀπλῶς εὐποροῦντες, πιστοὶ τῶν ἀρχαίων ἐθίμων φρουροὶ, ἔχαιρον πολλῶ πλέον ἐπὶ τῇ θεᾷ τῶν πολυχρύσων αὐτῶν ταμείων καὶ τῶν στιβαρῶν σκευῶν ἐν τοῖς καρυῖνοις αὐτῶν ἐρμαρίοις σεσωρευμένων, ἢ ἐπὶ τῇ κατοχῇ κομποῦ οἴκου καὶ ἐπίσης κομψῶν ἐπίπλων, ὁ γινώσκων τοῦτο θὰ ἡσθάνετο ἀποπνεύσαν ἐκ τῶν φαιῶν τοίχων καὶ τῶν ταπεινῶν παραστάδων τοῦ οἴκου ἐκείνου ἀριστοκρατικὴν τινα ὁσμήν.

Ἡ θύρα ἰδίως περιεβάλλετο τὸν ἀριστοκρατικὸν τοῦτον τύπον. Αὕτη ἐκοσμεῖτο ὑπὸ ἀναγλύφων ἀρχιτεκτονικῶν χωρισμάτων ὧν τὸ ἔνδον ἐξεῖχεν ἐν σχήματι ἀκίδος ἀδάμαντος, σποδοειδὲς δ' ἦτο τὸ χρῶμα, ὅπερ ἐφαίνετο ἐσχάρα ἢ ὁ χρόνος καὶ ὁ κονιορτὸς ἐφ' ἐτέρας ἴσως ὑποπρασίνου ἀποχρώσεως ἀπὸ κοινοῦ ἐπέθηκαν.

Ἡ θύρα ἐκείνη ἠνοίγετο πρὸ ἡμισείας ἑκατονταετηρίδος λίαν πρῶτ. Καθ' ἐκάστην οἱ γείτονες ἔβλεπον ἐξ αὐτῆς ἐξερχόμενον βραχύσωμον γέροντα ὅστις ἐφαίνετο πρὸς ἀγορὰν τῶν τῆς ἡμέρας τροφίμων διευθυνόμενος, ἐνίοτε δὲ κεκυρτωμένην γραῖαν ἥς τὴν κεφαλὴν ἐκάλυπτε τὸ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὀνομαζόμενον zendale, ἥτις διασχίζουσα τὴν ὁδὸν εἰσῆρχετο εἰς τὴν ἀπέναντι οἰκὸν τοῦ οἴκου κειμένην ἐκκλησίαν.

Ἀλλὰ μόλις περὶ τὴν ὀγδόην ἢ τὴν ἐνάτην πρωϊνὴν ὥραν εἰσῆρχετο εἰς τὸν οἶκον ἐκεῖνον παῖς ὀδηγούμενος ὑπὸ τινος ὅν τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ ὑπηρετὴν κατεδείκνυε, τὸν παῖδα δὲ τοῦτον ἤκολούθουν δύο ἔτεροι, εἴτα τέσσαρες, εἴτα

ἔξ. Ἐάν δὲ περίεργός τις εἰς τὸν πρό-
δομον εἰσδύσας ἔμενεν ἐπὶ τινας οτιγ-
μὰς ὠτακουστῶν, ἤθελε βεβαίως ἀκούσει
τὴν μονότονον ἐκείνην καὶ παραδόξως ρυθ-
μικὴν ἀπαγγελίαν, ἀναφαίρετον κτῆμα
τῶν ἀπανταχοῦ τῆς ὕψηλίου παιδίων, εἶτε
τὸ μάθημα αὐτῶν ἀποσθηζόντων, εἶτε
ἀπλῶς μεγάλη τῇ φωνῇ ἀναγινωσκόντων.
Τὸ ἀλλόκοτον τοῦτο φαινόμενον ἄγει ἡ-
μᾶς νὰ πιστεύσωμεν ὅτι οὕτω κατὰ μυ-
στηριώδη φυσικὸν νόμον οἱ πατέρες τοῦ
ἀνθρωπίνου γένους ἐτόνιζον τὰς ὑπ' αὐ-
τῶν ἐκφερομένας λέξεις. Τίς δύναται ν'
ἀρνηθῇ ὅτι καὶ ὁ σημερινὸς παῖς, προ-
ῖδὼν μᾶλλον ἢ ἡττον ἐκπεπολιτισμένον
στοιχείων, ἀνατυποῖ σχεδὸν κατὰ πάν-
τα τοὺς πρώτους τῆς ἀνθρωπότητος γό-
νους; Οἱ Ἀνατολίται, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς
χαρακτηριζούσης αὐτοὺς βαρβαρότητος,
πρὸς τοὺς πρώτους ἐκείνους τύπους ἡ-
θικῶς συγγενέουσιν, σὺν τούτοις δὲ καὶ
οἱ πλείστοι τῶν ἀγρίων, φαίνονται ἄσφα
ἀνακρουόμενοι ὁσάκις ἀπλῶς νὰ λαλή-
σωσι βούλονται.

Ἄλλ' ἐάν ἡ παιδικὴ ἐκείνη χορῳδία
ἀπέβαινε φορτικὴ καὶ ὀχληρὰ εἰς τὸν
ἀκρωμένον, ἡχηρὰ ἀπ' ἐναντίας, ἐναρ-
μόνιος καὶ γλυκεῖα ἀνεπτύσσεται ἡ διακό-
πτουσα αὐτὴν φωνή. Ἡ φωνὴ αὕτη ἦτο
ἡ τοῦ διδάσκοντος. Ἐάν δ' ἐκεῖνος ὢν ἐν
τῇ προδόμῳ ὠτακουστοῦντα ὑπεθέσαμεν,
προϋχῶρει ὀλίγον πορρωτέρω, ἐκέκτητο
δὲ τὸ εὐγενὲς ἐκεῖνο ὁρμέμφυτον τὸ ἀ-
μέσως ἀντιλαμβανόμενον καὶ προμχνεῦον
πᾶν τὸ ἄβρὸν καὶ ὠραῖον, ἤθελε πά-
ραυτα πεισθῇ ὅτι τοῦ διδασκάλου ἐκεί-
νου ἡ ἀποστολὴ δὲν ἦτο βεβαίως ἡ κλί-
σις τῶν ὀνομάτων καὶ ἡ συζυγία τῶν
ῥημάτων. Ἦθελεν εὐχερῶς κατανοήσῃ ὅτι
τὸ δυστυχὲς ἐκεῖνο θίμα τῆς κοινωνι-
κῆς ἀνισότητος, ἐμφορούμενον ὑπὸ τοῦ
αἰσθημάτος τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀξιοπρεπείας,
καὶ ἀποτροπιάζομενον τὸ σκαῖον ἔθος δι-
δασκάλων τινῶν, οἵτινες τοὺς παῖδας συ-
φελίζοντες καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐντεῦθεν μι-
σοῦμενοι πᾶσαν πρόοδον παρακωλύουσι,
προσεπάθει νὰ ἐξευγενίσῃ τὸ ἐπ' αὐτῷ
καὶ ἐξάρῃ τὸ ταλαίπωρον ἐκεῖνο ἐπάγ-

γελμα, ὅπερ καὶ αὐταὶ ἐν γένει αἱ ἐν-
εστῶσαι κοινωνίαι φαίνονται, ὡς μὴ ὤ-
φειλον, ἀγνωμόνως παραγκωνίζουσαι.

Ἄμα τῇ μεσημβρίᾳ ἡ σφριγῶσα ἐ-
κείνη ὁμὰς ἐξήρχετο τοῦ σχολείου κο-
σμία καὶ συνεσταλμένη—ἀνταύγεια ἀν-
αμφιβόλως τοῦ διδασκάλου—καὶ μετὰ τι-
νας στιγμὰς ἠκολούθει αὐτὴν μακρόθεν
ἀνὴρ εὐτραφὴς καὶ ἔτι νέος, χαρίεις τὴν
ὄψιν, ἡμικλείστους κατὰ φυσικὴν διάθε-
σιν ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς, τοὺς τοξεύ-
οντας ἀκτῖνα ὀξυνοίας ἕμα καὶ πρᾶότη-
τος. Μικρὸν εἶχε τὸ στόμα, κάλλιστα δὲ
διαγεγραμμένον, ὅπερ, ὡς πάντες γινώ-
σκουσι, θεωρεῖται αἷσιον ἡθικὸν σύμπτω-
μα· τὸ πρόσωπον ἐκοσμεῖτο ὑπὸ δύο ἐ-
πιμελῶς περιπεποιημένων παρειᾶδων, κα-
θάρωτατος δὲ καὶ σχεδὸν κομφὸς ἦτον
ὁ ἱματισμός.

Ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἐκκαλεῖτο Λουδοβίκος
Μούτσης. Ἦτο ἐκεῖνος, ὅστις μετ' οὐ πολὺ
ἔμελλε διαπρεπεστάτην νὰ καταλάβῃ ἐν
τῇ συγχρόνῳ γραμματολογίᾳ θέσιν, ἦτο
ὁ μέλλων ἡγήτωρ τῆς ἰταλικῆς ἐπιγρα-
φίας, εἰς τῶν καθ' ἡμᾶς μεγίστων ποι-
ητῶν, καθότι βεβαίως ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐγ-
κρινασθεῖσα ἐπιγραφία δὲν δύναται ἄλ-
λως νὰ κληθῇ ἢ καθαρὰ λυρικὴ ἔμπνευ-
σις. Εὐτυχῶς παρῆλθε, καὶ ἐλπίζομεν
ἀνεπιστρεπτει, ὁ καιρὸς τῶν ἐμπαιθῶν ἐ-
κείνων ἀμφισβητήσεων, αἵτινες πρὸ μι-
κροῦ ἔτι συνετάρασσον τὴν ἐνίοτε πα-
ραπλίουσαν χορείαν τῶν σοφῶν, ἐάν δη-
λονότι ἡ μᾶλλον εὐφάντατος καὶ περι-
παθῆς πεζογραφία δύναται νὰ περι-
βληθῇ τὸ ὑψηλὸν τῆς ποιήσεως ὄνομα,
ἐάν ἡ ποίησις συνίσταται κυρίως εἰς τὴν
καλλιέπειάν ἢ εἰς τὸ πρωτότυπον τῶν
ιδεῶν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ζητήματα, ἅ-
τινα σήμερον τὰς ὥρας τῆς σχολῆς γυ-
μνασιακοῦ μαθητοῦ δύνανται μόνον ν' ἀ-
σχολήσωσιν.

Ἀπελθὼν ὁ Μούτσης ἐκ Πράτου τῆς
Τοσκάνης, τῆς γενετείρας αὐτοῦ γῆς, δυ-
νάμει τῆς γνωστῆς ἐκείνης καὶ σπανίως

ψευδομένης παροιμίας—μηδεὶς προφήτης ἐν γῇ ἑαυτοῦ πατρίδι—μετέβη εἰς Βονωνίαν ὅπως διδάξῃ τὰ ἰταλικά καὶ λατινικά γράμματα, ἐν οἷς ἡ φυσικὴ αὐτοῦ ὀξύνουσα καὶ ἐνδελεχὴς μελέτη κατέστησαν αὐτὸν ὑπὲρ πάντα ἄλλον φιλόλογον ἐντρίβῃ καὶ εὐμαθέστατον. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ σοφῇ Βονωνίᾳ δὲν ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοσοῦτον γενικὴ καὶ ἀκμὴ καὶ ἡ πρὸς τὴν πραγματικὴν παιδείαν ἔρσεις, ἀντὶ νέων οὗς ἐπόθει νὰ ποτίσῃ διὰ τῶν ζειδῶρων ναμάτων τῆς μεγάλης καὶ ὑψηλῆς γραμματολογίας, δὲν εὗρεν ἢ παῖδας οὗς ἠναγκάσθη νὰ διδάξῃ τὰ πρῶτα τῆς πατρίου γλώσσης στοιχεῖα, μετερχόμενος τὸ ἄδοξον ἔσως πλὴν εὐγενὲς καὶ κοινωφελέστατον τοῦ παιδαγωγοῦ ἔργον. Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο πολλῶ ὑποδεέστερον τῆς μεγάλης τοῦ ἀνδρὸς ἀξίας, ἦτο δυστύχημα, ἦτο αἴσχος. Οὐχ ἦττον εὐτυχῇ ἐλόγισεν ἑαυτὸν ὁ Μούτσης ὅτε δυνηθεὶς περὶ ἑαυτὸν τοὺς μικροὺς ἐκείνους παῖδας νὰ συσπειρώσῃ, οὗς ἀκολούθως τοσοῦτον περιπαθῶς ἠγάπα, ὥστε ὁσάκις ἐπορεύετο εἰς τὸ πεπαλαιωμένον οἶκημα, ἐν τῇ γοτθικῇ τοῦ ὁποίου αἰθούσῃ ἐδίδασκεν, ἐτάχυνε τὸ βῆμα ὡς εἰς πανηγυρίν σπεύδων. Τοιοῦτοτρόπως ὁ μεγελοπῆθολος οὗτος ἀνὴρ κατεδείκνυε τὸ ἄφικτον ἐκείνου φίλτρον, ὅπερ ὡς διαυγῆς πηγὴ ἀνέβλυσεν ἀκολούθως ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ, περιρραίνουσα τὰ θαυμάσια ἐκείνα ἔργα δι' ὧν ἠλέκτρισε καὶ συνεκίνησε σύμπασαν τὴν Εὐρώπην.

Ναί· οἱ τότε γονεῖς οὐχὶ διάφοροι ὡς πρὸς τοῦτο τινῶν τῶν καθ' ἡμᾶς γονέων, καὶ ὁμολογουμένως οὐχὶ ἄνευ εὐλογησαντοῦς τινὸς αἰτίας, ὀλίγον κηδόμενοι τῆς ἐμβριθοῦς ἐκείνης παιδεύσεως ἥτις τὸν νοῦν διδάσκει ὀρθῶς νὰ σκέπτηται καὶ τὰς ἐννοίας τῶν μεγάλων συγγραφέων νὰ ἐρμηνεύῃ, πρὸς τούτοις δὲ καὶ εἰς τὰ τοῖς πᾶσιν ἀναγκαῖα γραμματικὰ δεόντως νὰ ἐμβαθύνῃ, περιωρίζον ὀλόκληρον τῶν τέκνων αὐτῶν τὴν μάθησιν εἰς τὸ ἀριθμεῖν καὶ εἰς τὸ ψελλίζειν τὴν πάτριον γλῶσσαν καρυ-

κευομένην ὑπὸ τῶν τοσκανικῶν ἰδιωτισμῶν καὶ προφορᾶς, τῆς γενικῶς, ἀγνωστὸν ἐὰν δικαίως ἢ ἀδίκως, θεωρουμένης ὡς ἡ εὐνοχοτέρα ἀπασῶν τῶν λοιπῶν τῆς Ἰταλίας διαλέκτων.

Τὸ τοιοῦτον κοινωνικὸν φαινόμενον δύναται ἐν μέρει νὰ ἐξηγήσῃ ὁ φυσικὸς καὶ ἐθνογραφικὸς ἐκείνος λόγος, ὁ διδάσκων ἡμᾶς ὅτι τὰ μεσημβρινὰ κλίματα, ἥκιστα τὴν μελέτην ὑποβοηθοῦντα, σπουδαίως παρακωλύουσι πᾶσαν διανοητικὴν καλλιέργειαν καὶ μόρφωσιν. Οὐμῆρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐπαιγωγὰ καὶ διὰ μυρίων θελακτηρίων ἀντιπερισπασμῶν τὸν νοῦν ἀπασχολοῦντα, τὰ μεσημβρινὰ ταῦτα κλίματα γεννῶσι καὶ ὑποθάλλουσιν ἐν τε τῷ σώματι καὶ τῷ νῷ τὴν νωθρὰν ἐκείνην καὶ χαῦνον διάθεσιν τὴν ἐν ταῖς ἡδοναῖς μόνον ἐντρυφῶσαν καὶ περὶ τῶν σπουδαίων ὀλοσχερῶς ἀφροντισοῦσαν. Τοῦ φαινομένου τούτου ἐπιφανεῖς ἐξαίρεσεις ὑπάρχουσιν αἱ ἀρχαῖαι Ἀθῆναι καὶ ἡ γηραιὰ Φλωρεντία, δίδυμοι ἀστέρες τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν τῆς εὐγνωμονούσης ἀνθρωπότητος εἰσέτι καταυγάζοντες. Ἐκτὸς τούτου ἐν ἡ ἐποχῇ ἡ μετάρσιος τοῦ Μούτση διάνοια κατήρχετο χαμαιπετὴς καὶ ἄστημος ἐπὶ τοῦ ἀφανοῦς ἀναλογίου νηπιακοῦ σχολείου, τὸν πρὸ μικροῦ καταρρεύσαντα δεσποτιζτὸν, μεγαλοπρεπῆ ἄλλως τε καὶ ἑξοχον, ὅτε ὑπὸ τῆς μεγαλοφυΐας ἐνασκούμενον, διεδέξατο ἡ παλινὸρθωσις τῆς γεγηρακυίας τυραννίδος ἥτις καίπερ εὐτελὴς καὶ χημαίητος ὠρθοῦτο οὐχὶ ὀλιγώτερον τῆς προηγουμένης βαρεῖα καὶ διττῶς φοβερά ὡς δίστομος πέλεκυς. Ἡ δολίκα αὕτη καὶ πονηρὰ τυραννὶς ἡ τὴν περιουσίαν τῶν ἀτυχῶν ὑπνικῶν ἀπλήστως ἐκμηδύωσα, ἡ ἐκνευρίζουσα τὸ φρόνημα, ἡ πιέζουσα τὸν νοῦν καὶ ἀπὸ τῶν εὐγενῶν ὑπὲρ μαθήσεως καὶ πατρίδος ἀγώνων αὐτοὺς ἀποτρέπονισα, ἐντὸς τοῦ στενοῦ καὶ ταπεινοῦ κύκλου τῶν βιοποριστικῶν προσπαθειῶν ἀδυσωπῆτως περιέκλειε πᾶσαν αὐτῶν νοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἐνέργειαν. Κατὰ συνέπειαν, ἐνῷ οἱ πλεῖστοι τῶν πλουσίων κατὰ τὸ πατροπαράδοτον αὐ-

τῶν ἔθος τὰς ἡδονὰς μόνον ἐθήρευον, οἱ ἄποροι καὶ πολυάριθμοι ἄστοι πᾶν ἄλλο ἐσκέπτοντο ἢ ὅπως τὸ λίαν ὑποπτον προσενέγκωσι ταῖς μούσαις θυμίσματα. Πράγματι τοσοῦτον ὑποπτα τὰ γράμματα ἀπέβαινον εἰς τοὺς ἐν τῷ σκότει μόνον δυναμένους νὰ θασιλεύωσιν, ὥστε ἐν αὐτῷ τῷ Πανεπιστημίῳ κενὴ λέξις ἦτο ἡ φιλολογικὴ σχολή.

Οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι νέοι ἡναγχάζοντο ἐπομένως νὰ συγχρωτίζωνται μετὰ τῶν πονηροτέρων ἱερέων, νὰ περισταίνωσι τοὺς ὑπὸ τῆς ἐξουσίας εὐνοουμένους, καὶ πειθῆναι νὰ ὑπεικώσιν εἰς τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ τὰς θείας, εὐτυχεῖς ἂν εἰς ἀντάλλαγμα τηλικαύτης ταπεινώσεως, οἱ πάτρωνες αὐτῶν προσέφερον ἢ ἔρριπτον αὐτοῖς κατὰ πρόσωπον τὴν πικρὴν καὶ δακρύβρεκτον τῆς δουλείας ἔρτον. Ἐνταῦθα δὲ δὲν δυνάμεθα νὰ παρασιωπήσωμεν ὅτι τινὲς αὐτῶν ὅπως τ' ἀναγκάζει πρὸς τὸ ζῆν πορισθῶσι, κατέφρυσον εἰς ποταπὰ ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπονείδιστα μηχανήματα.

Πλὴν τὸ σχολεῖον ὅπερ τὸ ἀφελὲς φίλτρον τοῦ δαιμονίου παιδοτρίβου γυμνάσιον ἐχειροτόνησεν, δὲν ἤκμασεν ἐπὶ μακρόν. Μετὰ τῆς ἐξόχου ἀπρονοήσιας τῆς μεγαλοφυΐας, ὁ Μούσης, μόνος διδάσκαλος ἐν τῷ σχολεῖῳ ἐκείνῳ, ἐξελέξατο τὸ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον οἶκημα ἐν ῥύμῃ ἀποκέντρῳ, ἐξαίρουμένων δὲ ὀλίγων εὐπρεπῶν κτιρίων, ῥυπαρᾶ καὶ ἀκαθάρτῳ, καὶ ὅπερ χεῖρον, ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων ὑπὸ δύο εἰδεχθῶν ἐλκῶν ἀσχημιζομένη, τοὔτέστιν, ὑπὸ δύο ζοφερῶν καὶ φρικαλέων ὁδῶν, ὅπου διαρκῶς ἐνεφύλευεν ὁ μᾶς κακούργων, ὧν ἡ μία χεὶρ ἐκλεπτεν, ἡ δ' ἐτέρα ἐδολοφόνει κακούργων, οἵτινες μετὰ πολλὸν χρόνον ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τῆς ἐθνικῆς ιδέας πρὸς στιγμὴν ἀγνισθέντες, ἔστρεψαν τὸ φονικὸν αὐτῶν φάσγανον, οὐχὶ κατὰ τοῦ συμπολίτου αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Εὐρώπης ἀπάσης. Ποσάκις ῥῆσις εὐγενὴς καὶ γενναία τὸ τῆς ἐλευθερίας πῦρ ὑποδαυλίζουσα, ποσάκις φιλόστοργος καὶ ἔμψρων παραίνεσις ἡδυνήθησαν τὰς ὡμοτέρας καρδίας νὰ μαλαξῶσι καὶ

θαύματα νὰ παραγάγῃσι! Ποσάκις ἀληθὲς ἐξελέγχεται ὁ εὐφυὴς καὶ χαριέστατος τοῦ Ὀρφέως μῦθος!

Ἀλλὰ χωρὶς νὰ διδάσκῃ, πῶς ἡδύνατο νὰ ζήσῃ; τοῦτο ἴσως καθ' ἑαυτὸν ἐσκέφθη ὁ διαπρεπὴς φιλόλογος. Οὐχ ἥτιον δὲν ἀπεθάρρυνθη, καὶ περαιώσας ἥδη τὴν πρὸ πολλοῦ ὑπ' αὐτοῦ φιλοπονομένην σπουδαιοτάτην καὶ ὄντως φιλοσοφικὴν ἰταλικὴν γραμματικὴν, ἔδραμεν ἡμέραν τινὰ θαρρῶν καὶ εὐέλπιδος παρά τινι τυπογράφῳ πρὸς ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου του. Ὁ τυπογράφος οὗτος οὐχὶ ἀνάξιον μέλος τῆς κερδοσκοπῆς τῶν ἀπανταχοῦ ἐκδοτῶν σπειρας, καλῶς γινώσκων ὅτι τοιοῦτου εἶδους ἔργα δὲν ἡδύναντο κατὰ τὴν μεταβατικὴν ἐκείνην ἐποχὴν νὰ εὐδοκιμήσωσιν, ἐμειδίασεν ἴσως ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ ἐγκώδους χειρογράφου καὶ τοῦ τίτλου αὐτοῦ καὶ μετ' ἐμπορικῆς φιλοφροσύνης διαρρηδὴν ἀπέκρουσε τὴν γενομένην αὐτῷ πρότασιν, οἰκτεῖρων ἴσως καθ' ἑαυτὸν τὴν ἀπλοϊκότητα τοῦ ἀποπεμφθέντος φιλολόγου.

Ἐν τούτοις τὸ σχολεῖον ἐφθισία, καὶ ἡ τύπωσις τοῦ ἔργου ἐκείνου ὑπελείπετο τὸ μόνον πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ μέσον, τότε μᾶλλον καθόσον, θῦμα πάντοτε τῆς μνησθείσης ἀπρονοήσιας, πρὸ πολλοῦ συνῆψε γάμον, ἡ δὲ οἰκογένεια αὐτοῦ ὀττιμέραι ἐπληθύνετο. Ἐκαστος δύναται ν' ἀναλογισθῇ τὴν παλμώδη ἀγωνίαν τοῦ δυστυχοῦς διδασκάλου, καίπερ τὸ ἥρεμον καὶ ἀξιοπρεπὲς ὕψος οὐδόλως τὴν καταβιβρώσκουσιν αὐτὸν ἀλγηδὸνα κατεδείκνυσεν. Οὗτος ἀνῆκεν εἰς τὴν χορείαν τῶν λογάδων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες γινώσκουσιν ὅτι αἱ θλίψεις αὐτῶν καὶ παθήσεις δὲν παρέχουσιν αὐτοῖς τὸ δικαίωμα νὰ παρενοχλῶσι τοὺς ἄλλους δι' ἄλλοφρονούντος καὶ ἀπέλπιδος ὕψους καὶ διὰ νωχελοῦς καὶ ἀνάνδρου μεμβριμοῖρας, οἵτινες γινώσκουσιν ὅτι τὸ ἀκαταγώνιστον ἐκεῖνο σθένος, ὅπερ ἡ δεινότερα δυσπραγία δὲν καταβάλλει, δύναται, μᾶλλον παντὸς παταγώδους θεάματος, νὰ συγκινήσῃ πᾶσαν εὐγενῆ ψυχὴν καὶ εἰς τὸ ἔλεος αὐτὴν νὰ προτρέψῃ. (ἀκολουθεῖ.)